

PWYLLGOR IAITH: 13 HYDREF 2025

YN BRESENNOL:

Y Cynghorwyr: Menna Baines (Cadeirydd) a Meryl Roberts (Is-gadeirydd)

Rhys Tudur, Menna Baines, Alan Jones Evans, Olaf Cai Larsen, Elfed Wyn ap Elwyn, Jina Gwyrfa, Gwynfor Owen, Elfed Williams, Gwilym Jones, Hefin Underwood, Beth Lawton ac Anne Lloyd Jones.

Swyddogion: Vera Jones (Rheolwr Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith), Llywela Haf Owain (Uwch Ymgynghorydd Iaith a Chraffu), Llio Mai Dafydd (Swyddog Dysgu a Datblygu'r Iaith Gymraeg), Nia Lewis (Ymgynghorydd Iaith) a Rhodri Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

HEFYD YN BRESENNOL:

- Eitem 5: Dafydd Wyn Williams (Pennaeth Amgylchedd) a Carwyn Meredydd (Uwch Swyddog Gweithredol)
- Eitem 6: Ffion Madog Evans (Pennaeth Cyllid Cynorthwyol – Cyfrifeg a Phensiynau) a Huw Ynyr (Pennaeth Cynorthwyol Technoleg Gwybodaeth)
- Eitem 7: Steffan Jones (Pennaeth Prifffyrdd, Peirianeg ac YGC) a Sion Arwel Jones (Rheolwr Datblygu Busnes)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cyngorydd Beca Brown.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Ni dderbyniwyd unrhyw fater brys.

4. COFNODON

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 23 Mehefin 2025 fel rhai cywir.

5. ADRODDIAD YR ADRAN AMGYLCHEDD AR WEITHREDIAD Y POLISI IAITH A CHYFRANIAD TUAG AT WIREDDU STRATEGAETH IAITH GYMRAEG 2023-2023

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Bennaeth yr Adran Amgylchedd ac yr Uwch Swyddog Gweithredol. Tynnwyd sylw'n fras at y prif bwyntiau canlynol:

Atgoffwyd bod yr adran yn cynnwys amrediad o wasanaethau rheng flaen ac yn dod i gyswllt gyda'r cyhoedd yn gyson drwy feysydd megis gwastraff ac ailgylchu, trafndiaeth, cynllunio a gwarchod y cyhoedd. Sicrhawyd bod pob ymdrech yn cael ei wneud er mwyn

sicrhau bod y gwasanaethau hyn yn cael eu cyflawni drwy iaith dewis y cwsmer, gan sicrhau bod gwasanaethau ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg.

Adroddwyd bod yr Adran yn arwain ar brosiect Cynllun y Cyngor o baratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd, sy'n flaenoriaeth o fewn Cynllun y Cyngor 2023-28 (Gwynedd Werdd). Yn yr un modd, nodwyd bod y Tîm Polisi Cynllunio yn monitro'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd 2011-26 ac yn paratoi Canllawiau Cynllunio Atodol yn gyson. Pwysleisiwyd bod Polisi Cynllunio PS1, sydd yn ymwneud â'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig, yn ganolog i'r Cynllunio a'r Canllawiau hyn. Mynegwyd balchder bod y ddarpariaeth hon yn mynd ymhellach na'r gofynion statudol Llywodraeth Cymru ar yr iaith Gymraeg, gan rannu enghraifft bod y gofynion a'r arweiniad ar asesiadau a datganiadau'r iaith Gymraeg o fewn y maes yn fanylach na'r hyn a ddisgwyllir yn genedlaethol.

Tynnwyd sylw mai Cyngor Gwynedd yw'r awdurdod lleol cyntaf yng Nghymru i gyflwyno cyfarwyddyd Erthygl 4, gan nodi ei bod yn arf i sicrhau bod tai yng Ngwynedd ar gael i drigolion a bod yr iaith Gymraeg yn cael ei gefnogi. Cydnabuwyd bod heriau yn wynebu'r cyfarwyddyd ar hyn o bryd ond ei fod yn parhau i fod yn weithredol.

Amlygwyd bod gan y Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladau gyfrifoldeb am reoli enwi strydoedd ac enwi a rhifo eiddo. Sicrhwyd bod y gwasanaeth yn cymryd ymagwedd ragweithiol i amlygu arwyddocâd hanesyddol a diwylliannol enwau Cymraeg ar eiddo, er y cydnabuwyd nad oes ganddynt unrhyw bŵer i wrthod ceisiadau oni bai bod enwau yn dyblygu neu os nad yw'r dewis enw yn briodol. Adroddwyd bod 113 o geisiadau wedi dod i law er mwyn newid neu cofrestru enwau eiddo a bod 88% o'r enwau a gofrestrwyd yn rhai Cymraeg. Ymhellach, mynegwyd balchder bod 18 perchennog eiddo wedi newid enw eu heiddo o'r Saesneg yn ôl i'r Gymraeg yn dilyn trafodaethau gyda'r Gwasanaeth. Yn debyg, cyfeiriwyd at y Gwasanaeth Cynllunio a osodwyd amod cynllunio ar 54 o fusnesau newydd a 110 o dai newydd er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu henwi yn Gymraeg.

Yn dilyn cais gan aelodau'r pwyllgor, darparwyd diweddariad ar becyn addysg ddwyieithog 'Tir a Môr' dan arweiniad tîm Ardal Cadwraeth Arbennig Pen Llŷn a'r Sarnau. Mynegwyd balchder bod copïau caled o'r pecyn wedi cael eu dosbarthu o bob ysgol gynradd yng Ngwynedd ers i'r Adran gyflwyno eu hadroddiad blaenorol i'r Pwyllgor hwn. Ymhelaethwyd bod y tîm Ardal Cadwraeth Arbennig hefyd yn gweithio i gynhyrchu cylchgrawn dwyieithog 'O Dan y Don', er mwyn cynyddu ymwybyddiaeth o amgylchedd morol unigryw'r ardal a hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg ochr yn ochr â'r Saesneg.

Diweddarwyd bod yr Adran wedi bod yn gweithio ar ddarparu hyfforddiant angenrheidiol yn ysgolion cynradd ac uwchradd Gwynedd. Mynegwyd balchder bod oddeutu 3,500 o blant wedi derbyn hyfforddiant cyffredinol ar ddiogelwch y ffordd drwy gyfrwng y Gymraeg. Ymhelaethwyd bod oddeutu 800 o ddisgyblion wedi derbyn hyfforddiant seiclo.

Mynegwyd balchder bod yr Adran wedi cydweithio gyda haneswyr yn ardal Bethesda, y gymdeithas leol yn ogystal â Gwasanaeth Archifau'r Cyngor er mwyn gosod llinell amser dwyieithog ger 'Coeden Meurig' er mwyn nodi digwyddiadau o bwysigrwydd hanesyddol sydd wedi cymryd lle yn Nyffryn Ogwen yn ystod y 500 mlynedd ers i'r goeden gael ei phlannu. Ymhelaethwyd bod bwrdd arddangos arall wedi cael ei osod er mwyn pwysleisio arwyddocâd y goeden a'r planhigion ac anifeiliaid sydd gerllaw, gan nodi bod ymateb y cyhoedd i'r prosiect wedi bod yn gadarnhaol iawn.

Adroddwyd bod 93% o staff yr Adran wedi cwblhau eu hunanasesiad iaith gan gadarnhau bod 89% o'r aelodau staff hynny yn cyrraedd dynodiad iaith eu swydd. Ystyriwyd bod hyder unigolion am eu sgiliau ieithyddol yn ffactor sydd yn effeithio ar y canlyniad hwn gan fod rhai aelodau staff yn feirniadol o'u sgiliau. Fodd bynnag, sicrhwyd bod yr Adran yn

ymgyrdd â phob cyfle i aelodau staff i fynychu hyfforddiant ac ymarfer eu sgiliau Cymraeg.

Diolchwyd am gefnogaeth gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth y Cyngor sydd wedi bod yn cydweithio â'r Adran Amgylchedd er mwyn sicrhau bod fersiynau Cymraeg rai rhaglenni meddalwedd ar gael yn y Gymraeg ble nad oedd hynny yn bosib yn flaenorol. Eglurwyd bod nifer o systemau'r gwasanaethau gwastraff a llunio cylchdeithiau ar gael yn Saesneg yn unig gan eu bod yn rhai arbenigol ac yn cael eu cynhyrchu y tu hwnt i Gymru, ond bod y cydweithio hwn gyda'r gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth wedi caniatáu i'r Cyngor gynnig y meddalwedd yn y Gymraeg i'r cyhoedd.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Mewn ymateb i ymholiad am gyflwyno prosiect tebyg i hysbysfwrdd 'Coeden Meurig' ym Methesda i ardaloedd eraill yng Ngwynedd, cadarnhaodd Pennaeth yr Adran y byddai'n hapus i gydweithio gyda chymunedau eraill i ddatblygu cynllun o'r fath. Fodd bynnag, pwysleisiwyd bod y prosiect hwn wedi cael ei ariannu gan arian grant ac felly byddai angen ystyried opsiynau ariannu wrth gysidro unrhyw brosiect pellach. Mewn ymateb i ymholiad pellach am gydweithio gwarchodfeydd natur ar gyfer cynnal prosiect o'r fath, eglurodd Pennaeth yr Adran y byddai hyn yn fwy heriol i'w wireddu gan nad oes gan y Cyngor reolaeth o'r tir.

Mewn ymateb i ymholiad ar sut oedd yr Adran yn sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn derbyn ystyriaeth deg wrth lunio Cynllun Datblygu Lleol, sicrhaodd Pennaeth yr Adran bod pob ymdrech yn cael ei wneud i sicrhau bod y Gymraeg yn ganolog i'r Cynllun. Eglurwyd bod Gweithgor wedi cael ei sefydlu ar gyfer datblygu'r Cynllun a bod y mwyafrif o'r sgysiau sydd yn cael eu cynnal yn gysylltiedig â'r iaith er mwyn sicrhau eu bod yn gadarn ym mhob agwedd ohono.

Derbyniwyd sylw yr ystyrir bod nifer o swyddogion y gwasanaeth Gwastraff ac Ailgylchu yn ardal Meirionnydd yn ddi-gymraeg a bod negyddiaeth cyffredinol i waith y gwasanaeth yn yr ardal, gan ofyn i'r gwasanaeth pa waith sydd yn mynd rhagddo i newid meddylfryd y cyhoedd at y gwaith er mwyn denu pobl i ddilyn gyrfa o fewn y gwasanaeth. Mewn ymateb i'r sylwadau, cydnabuodd Pennaeth yr Adran bod heriau wedi bod o fewn y gwasanaeth hwn yn y gorffennol ond erbyn hyn mae boddhad y cyhoedd llawer uwch a bod niferoedd y cwynion sydd yn dod i sylw'r Adran wedi lleihau yn sylweddol. Ymhelaethwyd bod technoleg newydd sydd wedi cael eu rhoi ar y loriau bellach yn gallu dod yn fuddiol ar gyfer ymateb i gwynion, megis camerâu sydd yn dangos cyflwr y strydoedd a chyfarpar ailgylchu yn dilyn casgliadau gan staff y gwasanaeth. Pwysleisiwyd nad oedd yr Adran yn ymwybodol o unrhyw drafferthion ieithyddol o fewn y gwasanaeth gan egluro bod ymweliadau cyson yn cael ei wneud o amgylch y sir ac nid oes llawer o aelodau staff angen yr offer cyfieithu sydd yn cael ei gynnig fel rhan o'r ymweliadau hynny. Ymhelaethwyd bod gwaith yn mynd rhagddo i ennyn hyder aelodau staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn fwy aml ac i sicrhau bod aelodau staff yn parhau i weithio o fewn y gwasanaeth fel rhan o'u llwybr gyrfaol.

Mewn ymateb i ymholiad ar barodrwydd perchnogion tai i newid enw eu heiddo i enw Cymraeg, cadarnhaodd Pennaeth yr Adran bod perchnogion tai yn awyddus i gael enw Cymraeg yn y mwyafrif o'r achosion. Eglurwyd bod y broses o annog perchnogion i newid enwau tai yn un syml ble mae swyddogion yn cynnal trafodaethau er mwyn egluro arwyddocâd yr enwau Cymraeg ac unrhyw gyswllt hanesyddol sydd iddo. Nodwyd bod y perchnogion yn dueddol o hoffi'r enwau Cymraeg wedi iddynt ddeall ei ystyr ac yn dewis ei ddefnyddio. Pwysleisiwyd nad oes gan yr Adran y pŵer i orfodi enwau Cymraeg ar dai ond bod yr anogaeth hon yn ddigonol ar hyn o bryd.

Mewn ymateb i ymholiad os yw'r Adran yn trefnu bod offer cyfieithu ar y pryd o flaen llaw wrth gynnal hyfforddiant ar ddiogelwch ffyrdd, cadarnhaodd Pennaeth yr Adran bod hyfforddiant ar gyfer plant yn cael ei gynnal drwy gyfrwng y Gymraeg. Fodd bynnag, eglurwyd bod gwaith yn cael ei wneud o flaen llaw wrth drefnu hyfforddiant ar gyfer oedolion ar bob achlysur, er mwyn sicrhau bod offer cyfieithu ar y pryd ar gael i unrhyw un sydd yn dymuno mynychu ond ddim yn deall Cymraeg.

Diolchwyd am yr adroddiad.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y drafodaeth.

6. ADRODDIAD YR ADRAN GYLLID AR WEITHREDIAD Y POLISI IAITH A CHYFRANIAD TUAG AT WIREDDU STRATEGAETH IAITH GYMRAEG 2023-2033

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Bennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau a Phennaeth Cynorthwyol Technoleg Gwybodaeth. Tynnwyd sylw'n fras at y prif bwyntiau canlynol:

.Atgoffwyd bod yr Adran yn gweithredu Cynllun Digidol Cyngor Gwynedd 2023/2028 drwy gwmpasu 29 prosiect er mwyn bod yn 'Gyngor Digidol'. Tynnwyd sylw penodol at System Rheoli'r Sefydliad, sydd yn cynorthwyo'r systemau cyflogau ac adnodau dynol, sydd bellach wedi cyrraedd y drefn caffael. Ymfalchiwyd bod yr Adran wedi mynd y tu hwnt i ddisgwyliadau mesurau ieithyddol wrth gynnal y drefn caffael ar gyfer y system hon. Eglurwyd bod 26 o gwestiynau o fewn y broses yn ymwneud â'r iaith Gymraeg sydd yn sylweddol uwch na threfniadau caffael safonol Gwynedd a chenedlaethol.

Amlygwyd bod deallusrwydd artiffisial yn ddatblygiad technolegol mawr ar hyn o bryd. Eglurwyd bod peilot yn cael ei gynnal ar hyn o bryd er mwyn asesu cryfder a chywirdeb meddalwedd 'Copilot' gan Microsoft, sef adnodd deallusrwydd artiffisial. Tynnwyd sylw nad oedd modd gwneud hynny yn y gorffennol gan nad oedd ar gael yn y Gymraeg.

Diweddarwyd bod systemau ffôn y Cyngor bellach wedi cael eu diweddarau. Esboniwyd bod systemau ffôn bellach wedi ei osod ar gyfrifiaduron aelodau staff a bod y meddalwedd sydd yn caniatáu hynny wedi cael ei osod yn ddiofyn yn y Gymraeg ar holl gyfrifiaduron corfforaethol y Cyngor yn ogystal â holl gyfrifiaduron yr ysgolion yng Ngwynedd. Mynegwyd balchder bod y system hon yn arloesol a bod y Cyngor wedi gallu gwerthu'r meddalwedd hwn ar gyfer defnydd allanol.

Adroddwyd bod Archwilio Cymru yn archwilio cyfrifon Cyngor Gwynedd, Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, Harbyrau Gwynedd, Pensiynau a GwE, gyda chydweithrediad yr Adran gyllid sydd wedi datblygu a gweinyddu'r cyfrifon hynny. Mynegwyd balchder bod cyfarfodydd gyda swyddogion Archwilio Cymru yn parhau i gael eu cynnal drwy gyfrwng y Gymraeg. Atgoffwyd bod heriau wedi codi wrth geisio cynnal trafodaethau gyda hwy yn y Gymraeg yn y gorffennol ond mynegwyd balchder bod y trafferthion hynny wedi arwain at ddatblygiad cynlluniau hyfforddi o fewn y sefydliad er mwyn sicrhau bod mwy o siaradwyr Cymraeg ar gael i gynnal archwiliadau.

Tynnwyd sylw at gynllun Hyfforddeion a Phrentisiaethau'r Cyngor gan gadarnhau bod yr adran wedi manteisio ar y cynllun hwn eleni drwy benodi dau hyfforddai proffesiynol yn ogystal â phedwar prentis newydd. Manylwyd bod yr unigolion hyn yn gweithio ym meysydd pensiynau, trethi a budd-dal ac yn ffynhonnell bwysig o recriwtio er mwyn diwallu anghenion yr adran wrth gynnig llwybr gyrfaol cryf. Ymfalchiwyd bod Tomos Pritchard, sydd yn brentis yn y gwasanaeth cyfrifeg, wedi derbyn gwahoddiad i gynrychioli'r cyngor

ar banel yng nghynhadledd Comisiynydd y Gymraeg yng Nghaerdydd a fydd yn trafod y defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle. Ymfalchiwyd bod y cyfle hwn wedi dod i law i rannu ei brofiadau gyda phrentisiaid eraill a'r pwysigrwydd o siarad Cymraeg yn y gweithle.

Datganwyd bod y Gwasanaeth Pensiwn wedi cyflwyno system hunanwasanaeth newydd i'r gronfa pensiwn yn Ebrill 2024. Nodwyd mai Cronfa Pensiwn Gwynedd oedd y gronfa gyntaf yng Nghymru i uwchraddio i'r safle newydd hwn. Yn anffodus, golyga hyn nad oedd fersiwn Cymraeg ohono ar gael bryd hynny, serch hynny, mae'r gwasanaeth wedi bod yn cydweithio'n sylweddol gyda'r darparwyr er mwyn sicrhau dyfodiad fersiwn Gymraeg o'r safle. Cyfeiriwyd at ddatblygiad arloesol fel rhan o'r system hunanwasanaeth hwn, sef rhithffurf (avatar) sydd yn manylu ar ddatganiadau pensiwn blynyddol yr unigolyn. Cadarnhawyd bod rhithffurf Cymraeg wedi cael ei ddatblygu, sydd yn rhannu gwybodaeth yn syml ac yn eglur ar gyfer defnyddwyr. Rhannwyd clip fideo o'r rhithffurf yn egluro rhan o ddatganiadau blynyddol yn ystod y cyfarfod er mwyn i'r Aelodau weld y dechnoleg newydd hwn ar waith.

Mynegwyd balchder bod yr Adran yn hyrwyddo'r Gymraeg yn genedlaethol wrth i Gronfeydd Pensiwn eraill uwchraddio i'r system hunanwasanaeth. Cadarnhawyd bod Gronfeydd Pensiwn Powys, Torfaen, Abertawe a Rhondda Cynon Taf yn defnyddio'r safle gan nodi y disgwylir i fwy o Gronfeydd uwchraddio dros y misoedd nesaf. Eglurwyd bod ymdrech parhaus yn cael ei wneud i gyflwyno eitemau ychwanegol i'r safle hunanwasanaeth yn ogystal â gwaith technolegol i wella sut mae'r rhithffurf yn ynganu termau Cymraeg. Ychwanegwyd bod y Gronfa Pensiwn wedi derbyn adborth cadarnhaol yn dilyn llwyddiant eu stondin yn Eisteddfod Genedlaethol 2023 ym Moduan, a bod adborth cadarnhaol pellach wedi cael ei dderbyn wrth i'r Gronfa rannu stondin gyda Chronfa Pensiwn Clwyd yn Eisteddfod Genedlaethol Wrecsam eleni. Tynnwyd sylw bod y mwyafrif o bobl yn ddi-Gymraeg yng Nghronfa Pensiwn Clwyd gan obeithio bydd y cydweithio hyn yn arwain mwy o ddefnydd o'r Gymraeg yn y Gronfa honno. Hefyd, adroddwyd bod swyddogion y Gwasanaeth Pensiwn wedi darparu geiriadur o dermau Cymraeg i'r Gymdeithas Llywodraeth Leol ac Arolygwyr Trethi ei Mawrhydi er mwyn sicrhau bod defnydd o'r termau hynny yn cael eu defnyddio.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Mewn ymateb i ymholiad am argraffiadau o'r peilot sydd ar waith o Microsoft Copilot ar systemau Technoleg Gwybodaeth y Cyngor, cadarnhaodd Pennaeth Cynorthwyol Technoleg Gwybodaeth nad oes canlyniadau llawn i'w gweld hyd yma. Fodd bynnag, eglurwyd bod treial o'r meddalwedd wedi cael ei gynnal yn y gorffennol a bod y trawsgrifiad o gyfarfodydd rhithiol a ddatblygwyd yn y Gymraeg drwy'r system bryd hynny yn wael iawn. Er hyn, cadarnhawyd bod canlyniadau cychwynnol y peilot yn awgrymu bod y meddalwedd wedi datblygu llawer yn ddiweddar a bod y trawsgrifiadau Cymraeg sydd yn cael ei ddatblygu o gyfarfodydd rhithiol o fewn y meddalwedd yn llawer mwy cywir.

Holiwyd os yw'r Cyngor yn rhagweithiol wrth werthu meddalwedd sydd yn cael ei ddefnyddio gan sefydliadau a Chynghorau eraill, ac os oes incwm i'r Cyngor o werthu'r cynnyrch hyn. Eglurwyd bod gwaith hyrwyddo penodol yn cael ei wneud ar feddalwedd addysgiadol a gafwyd ei ddatblygu gan Cynnal; cyn i'r gwasanaeth hwnnw gael ei drosglwyddo i'r Adran Gyllid. Cadarnhawyd bod y rhain, megis rhaglen 'CDU ar lein' wedi cael ei hyrwyddo a'i werthu i siroedd eraill. Serch hyn, tynnwyd sylw bod hyrwyddo meddalwedd eraill megis system i dracio cerbydau'r fflyd, ddim wedi dwyn ffrwyth gan nad oedd llawer o ddiddordeb eraill gan Gynghorau eraill i'w prynu. Fodd bynnag, nodwyd bod mwy o ddiddordeb yn y math hwn o feddalwedd erbyn hyn. Tynnwyd sylw bod mwy o ddiddordeb mewn meddalwedd os yw'n cael ei genhadu gan gynghorau eraill yn hytrach na drwy waith hyrwyddo Cyngor Gwynedd.

Mewn ymateb i ymholiad os oes unrhyw wrthdaro o fewn systemau wrth i feddalwedd deallusrwydd artiffisial gael ei integreiddio i systemau presennol y Cyngor, cadarnhaodd bod datblygiad deallusrwydd artiffisial wedi derbyn sylw penodol o fewn Cynllun Digidol Cyngor Gwynedd. Eglurwyd bod cyllideb dros dro wedi cael ei adnabod er mwyn penodi aelod o staff i arwain ar y maes hwn a sicrhau ei fod yn cael ei wreiddio yn gywir a diogel o fewn systemau'r Cyngor.

Diolchwyd am yr adroddiad, gan longyfarch yr adran ar eu gwaith arloesol.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y drafodaeth.

7. ADRODDIAD YR ADRAN PRIFFYRDD, PEIRIANNEG AC YGC AR WEITHREDIAD Y POLISI IAITH A CHYFRANIAD TUAG AT WIREDDU STRATEGAETH IAITH GYMRAEG 2023-2033

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Bennaeth yr Adran Priffyrdd, Peirianneg ac YGC a'r Rheolwr Datblygu Busnes. Tynnwyd sylw'n fras at y prif bwyntiau canlynol:

Nodwyd bod yr adran yn arwain ar dri phrosiect yng Nghynllun y Cyngor ar hyn o bryd, sef; Cymunedau Glân a Thaclus, Gweithredu ar risgiau llifogydd ac Ymestyn cyfleoedd chwarae a chymdeithasu ar gyfer plant a phobl ifanc y Sir.

Adroddwyd bod 11 o feinciau clyfar wedi cael eu gosod yng Ngwynedd eleni. Eglurwyd bod y meinciau hyn yn gallu adrodd hanes lleol cyfagos drwy gydweithio gydag unigolion adnabyddus megis Casi Wyn, Rhys Iorwerth, Guto Dafydd, Gwyneth Glyn, Manon Steffan Ros a Cedron Sion. Mynegwyd balchder bod y prosiect hwn yn arloesol gan ei fod yn ddull newydd o rannu hanes lleol drwy gyfrwng y Gymraeg. Tynnwyd sylw bod y meinciau wedi cael eu gosod ym Mangor, Caernarfon, Pwllheli, Cricieth, Tywyn a Phorthmadog.

Atgoffwyd bod Ymgynghoriaeth Gwynedd yn cael ei weinyddu fel endid masnachol, gan gadarnhau bod y Cynllun Busnes newydd wedi cael ei lansio ym mis Ebrill eleni, ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Sicrhwyd bod y cynllun busnes hwn yn cael ei ddatblygu a'i raeadru drwy'r iaith Gymraeg. Ymhelaethwyd bod gwella sgiliau iaith staff yn nod yn ystod y cyfnod hwn drwy ddarparu addysg a hyfforddiant Cymraeg. Rhannwyd fideo recriwtio Ymgynghoriaeth Gwynedd a fydd yn cael ei rannu ar y cyfryngau cymdeithasol yn fuan.

Cadarnhawyd bod yr adran yn cydweithio gyda busnesau lleol ac isgontractwyr yn rheolaidd gan rannu enghraifft bod Tîm Categori Amgylchedd wedi cynnal digwyddiad yn Nhŷ Gwyrddfai ym Mhenygroes gyda chydweithrediad adrannau eraill y Cyngor, Cymdeithas Tai Adra Cyf yn ogystal â chwmnïau eraill. Yn debyg, nodwyd bod yr Adran yn mynychu ffeiriau swyddi a digwyddiadau er mwyn ymgysylltu a phobl Gwynedd, drwy gynnal sgwrsiau wyneb i wyneb ar gyfleon y cwmni a'r buddion o weithio i sefydliad gyda gweithle Cymraeg.

Diolchwyd i'r Adran Gyllid a'r gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth am ddatblygu system i reoli Ffilyd y Cyngor drwy gyfrwng y Gymraeg gan ei fod yn cynorthwyo'r broses o archebu deunyddiau, cofnodi gwaith, rheoli gyrwyr, cynnal rhaglen cynnal a chadw a chadw manylion am gerbydau. Nodwyd bod y rhaglen hon yn Gymraeg ac wedi cael ei werthu ymlaen i awdurdodau eraill fel y nodwyd yn eitem flaenorol y cyfarfod hwn.

Diweddarwyd bod yr Adran yn y broses o ddiweddarau cerbydau'r ffilyd i fod yn rhai trydan, gan nodi bod 88 cerbyd trydan yn rhan o'r ffilyd ar hyn o bryd. Cydnabuwyd bod defnyddio cerbydau trydan yn parhau i fod yn brofiad newydd i aelodau staff y Cyngor ac felly mae

fideo Cymraeg 'Sut i ddefnyddio cerbydau trydan' wedi cael ei ddatblygu gan yr Adran i gynorthwyo aelodau staff wrth ddefnyddio'r cerbyd a'i wefru.

Manylwyd bod yr Adran yn cyflogi 433 o aelodau staff a bod 265 (61.2%) wedi cyflawni eu hunanasesiad iaith. Pwysleisiwyd bod y 149 aelod arall o staff yn weithwyr rheng flaen ac mae'r rheolwyr wedi cwblhau eu hunanasesiad ar eu rhan. Cadarnhawyd mai dim ond 19 o aelodau staff sydd heb gyflawni unrhyw fath o asesiad iaith ar hyn o bryd. Mynegwyd balchder bod 96.9% o aelodau staff yr Adran yn cyrraedd dynodiad iaith eu swydd, gan nodi bod gwaith yn cael ei wneud er mwyn cynnig hyfforddiant Cymraeg i'r 13 aelod staff sydd ddim yn cyrraedd y dynodiad iaith berthnasol ar gyfer eu swydd.

Cydnabuwyd bod rhai systemau a ddefnyddir gan yr Adran yn rhai uniaith Saesneg, gan sicrhau bod pob ymdrech yn cael ei wneud i sicrhau eu bod yn cael eu cyfieithu i'r Gymraeg i'r dyfodol er budd yr aelodau staff a'r cyhoedd.

Mynegwyd balchder bod gan wasanaeth Ymgynghoriaeth Gwynedd achrediad Buddsoddwyr Mewn Pobl gan ymfalchïo bod modd cynnal yr arolwg er mwyn derbyn yr achrediad drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Ystyriwyd bod y nifer o aelodau staff sydd wedi cyflawni'r hunanasesiad iaith yn isel iawn, gan ofyn i'r swyddogion am wybodaeth bellach am y mater hwn. Mewn ymateb i'r ystyriaethau, eglurodd Pennaeth yr Adran bod hyn yn deillio o'r ffaith bod nifer o aelodau staff yr adran yn weithwyr rheng flaen ac nid oes ganddynt gyfrifiadur y Cyngor yn rhinwedd y swydd gan olygu nad oes ganddynt fynediad i'r asesiad. Ymhelaethodd y Rheolwr Datblygu Busnes bod gwaith yn mynd rhagddo i sicrhau bod Rheolwr yr aelodau staff hynny sydd heb fynediad i'r asesiad yn ei gyflawni gyda hwy ar eu rhan. Cadarnhaodd Swyddog Dysgu a Datblygu'r Iaith Gymraeg bod sylwadau a gyflwynir gan Reolwr yn ystod asesiadau iaith yn gallu bod yn adlewyrchiad mwy teg o wir sefyllfa ieithyddol y staff gan fod unigolion yn dueddol o fod yn ddihyder yn eu sgiliau ieithyddol wrth hunanasesu.

Clodforwyd yr Adran am hyrwyddo eu gwaith mewn amrywiol ffyrdd gan ystyried os yw'r ymgyrchoedd recriwtio hyn wedi bod yn llwyddiannus. Mewn ymateb, cadarnhaodd Pennaeth yr Adran bod nifer o swyddi cyffrous wedi cael eu hysbysebu yn ddiweddar. Nodwyd mai prif her yr Adran yw denu pobl yn ôl i Wynedd i weithio oherwydd bod rhagdybiaeth nad oes swyddi arbenigol ar gael yma. Mynegwyd balchder bod yr Adran wedi llwyddo i gynnig swyddi arbenigol a denu pobl yn ôl i'r ardal a chodi proffil yr Adran ac Ymgynghoriaeth Gwynedd fel cyflogwr lleol. Gobeithiwyd bod y fideo recriwtio a fydd yn cael ei rannu ar y cyfryngau cymdeithasol yn fuan yn hwb ychwanegol i'r nod hwn i'r dyfodol, gan gadarnhau bod yr Adran yn cynnig swyddi a phrentisiaethau. Yn debyg, cadarnhaodd y Rheolwr Datblygu Busnes bod yr Adran wedi hyrwyddo gwaith yr Adran i dros 40 o fyfyrwyr gyda chymorth MSbarc yn ddiwedd a bod myfyrwyr profiad gwaith yn cael eu derbyn yn rheolaidd i ddysgu mwy am yr hyn mae'r Adran yn ei gyflawni. Diolchwyd am yr adroddiad.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y drafodaeth.

Dechreuodd y Cyfarfod am 10:00yb a gorffennodd am 11:25yb.

CADEIRYDD